

Jalkautuva kriisityö

– kotiin vietävää apua vaikeissa elämäntilanteissa oleville ikääntyneille

Yli 60-vuotiaiden mahdollisuudet hyödyntää apua ja voimavaroja tukevia palveluita ovat muuta väestöä heikompia, erityisesti haastavien muutosten tai menetysten kohdatessa.

Miten järjestölähtöinen kriisiapu voisi vastata paremmin yli 60-vuotiaiden ihmisten tarpeisiin?

Jalkautuvan kriisityön pilotti (2014–2015) toteutettiin osana Mirakle-hanketta yhteistyössä Kriisikeskus Osviitan ja Tampereen Kaupunkilähtöyksen Likioma-hankkeen kanssa.

Toimintamalli perustuu kokeilevan kehittämistyön, ikääntyvien kriisien ja kotiin vietävän kriisiavun dokumentointiin.

Kotiin tuotavat palvelut yksityyppisen ja julkisen välimaastossa

Yhä useampi ikääntyvä asuu kotona yhä suuremman osan vanhuudestaan.

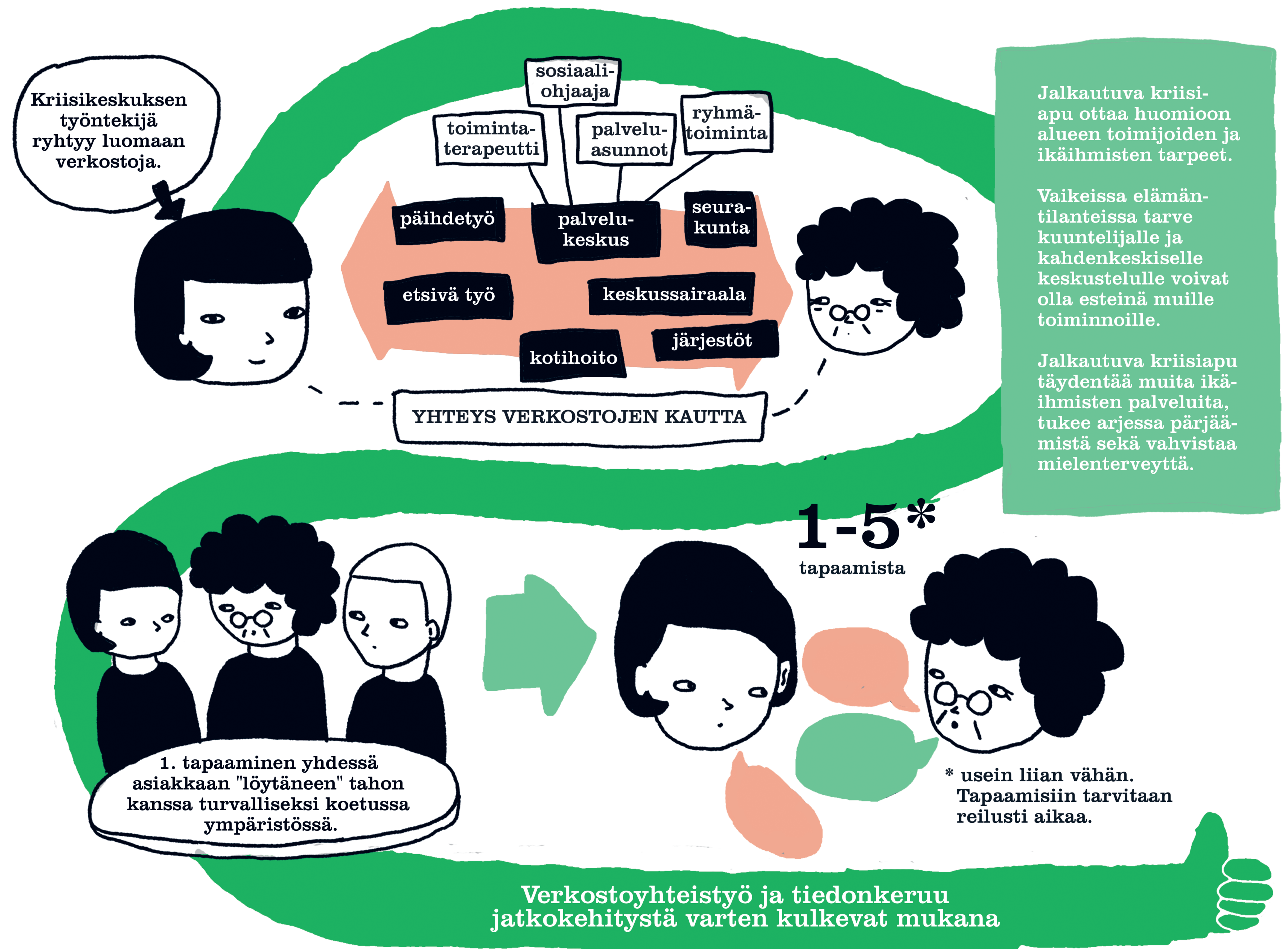
Laadukas asuminen ja hyvä vanhuus edellyttävät terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimista, itsenäisen arjen tukemista ja tarvittavan turvan tarjoamista.

Monien muutosten keskellä oleville ikäihmisille on tärkeää saada apua tutussa ympäristössä.

Jalkautuvassa kriisiavussa huomioidaan sekä kodin merkitys henkilökohtaisena, intiiminä paikkana että vaikeiden elämäntilanteiden vaikutukset asiakkaaseen.

Turvallisuuden tunne on tärkeää myös työntekijälle. Pilotissa ensikäynti tehtiin molemmille tutun yhteyshenkilön kanssa. Työpari tekisi avusta joustavampaa ja helpottaisi asiakaskäyntien purkua.

Kokemus kohtaamattomaksi tulemisesta syventää kriisejä. Kotiin tuotavissa palveluissa iäkkään asiakkaan kohtaaminen, kuunteleminen sekä itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen korostuvat.

Oikeaa apua oikeassa paikassa

Pilotin tarjoama apu oli juuri sitä, mitä ikääntyneet asiakkaat kaipaivat ja tarvitsivat:

- kuulluksi ja kohdatuksi tulemista
- vaikeiden elämäntilanteiden sanoittamista ja purkamista
- omien selviytymiskeinojen ja voimavarojen näkyväksi tekemistä ja tukemista sen hetkessä elämäntilanteessa.

Elämäntilanteiden selkeytyminen paransi mielialaa, toimintakykyä ja elämänhallintaa. Samalla kriisiapu madalsi kynnystä hyödyntää muita palveluja ja osallistua matalan kynnyksen ryhmätoimintaan.

Elämän perusasioita ja pysäyttäviä uusia tilanteita

Kriisien taustalla tuttuja asioita:

- ihmissuhteet, niin nykyiset kuin menneet
- yksinäisyys
- toimeentulo, kaltoinkohtelu, päihteet.

Osa muutoksista ja menetyksistä on niin yleisiä, etteivät asiakkaat tai ulkopuoliset tunnista avun tarvetta:

- eläkkeelle jääminen
- vakavat sairaudet
- muutokset toimintakyvyssä
- muistihäiriöt
- kuoleman lähestyminen
- tarve jäsentää mennyttä elämää.

Pidempi elämänkulku, muuttuva aikakäsitys

Ikääntyessä jokapäiväiset vastuut vähenvät, vapaa-aika lisääntyy ja elämänhistoria pitenee. Aikaa on sekä enemmän että vähemmän. Arjen hidastuminen vaikuttaa kriisiavun kestoon ja tiheyteen.

- avun vastaanottaminen hidasta
- vaikeat asiat puheeksi vasta tutustumisen jälkeen
- puheluihin reilusti aikaa – vaikka vaan asioiden sopimiseksi
- mahdollisuus 10 käyntiin lisäisi turvallisuuden tunnetta
- tapaamiset 2–3 viikon välein monille sopiva tiheys, viikoittain liian usein.

Hyvä muistaa, että kriisiapuun käytetty aika keventää muiden toimijoiden työtä.

Jotta kuulluksi ja kohdatuksi tulemisen kokemus voi syntyä, avun tulee olla kiireettömän tuntuista.

Koulutusta ja tukea käyttöön otolle

Toimintamalli sisältää koulutusmateriaalin ikääntyneiden kohtaamisesta ja kriisiavun erityispiirteistä.

Pilotissa yhteistyö etsivän työn hankkeen kanssa oli helppoa ja molempia osapuolia hyödyttävää.

Verkostotyöhön perustuva toiminta muotoutuu aina paikallisesti. Siksi mallista kehitettiin tarpeiden ja resurssien mukaan joustava.

Sovellusmahdollisuuksia:

- Konsultointimalli: kriisikeskukset konsultoivat asiantuntijoina, asiakastyö muun verkoston vastuulla.
- Nettimalli: kahdenkeskinen kriisiapu jalkautuu kotiin nopeasti.
- Päivystysmalli: koulutetut tukihenkilöt päivystävät sovitusti ryhmätoiminnan yhteydessä.
- Koulutusmalli: koulutetaan valtakunnallinen ikäsensitiivisen kriisiavun kouluttajaverkosto.